

ЦИВІЛЬНЕ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК 347.965.0:340.12

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v2.2024.4>

В. В. Кадала

orcid.org/0000-0002-6868-9487

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного університету внутрішніх справ*

О. П. Гузенко

orcid.org/0000-0003-4002-2629

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного університету внутрішніх справ*

О. О. Бондаренко

orcid.org/0000-0002-3361-2121

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільного трудового права та права соціального забезпечення
Донецького державного університету внутрішніх справ*

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА ЯК КЛІЄНТООРІЄНТОВАНИЙ СЕРВІС ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК В УКРАЇНІ

Одним з головних орієнтирів розвитку національної правової системи, особливо в умовах війни в Україні є пріоритет людини та її прав і свобод. У зв'язку з цим, актуалізується проблема якісного проведення процедури надання безоплатної правової допомоги (далі – БПД). У законодавчій площині таке право людини закріплено статтею 3 Конституції України.

Сьогодні питання БПД є надзвичайно актуальним для тих, хто на неї має право, оскільки наразі не всі мають доступ до послуг адвоката. Беззаперечним є той факт, що система БПД від початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну ні на день не припиняла роботу та безперервно надавала правові послуги органами управління, органами місцевого самоврядування та центрами, що надають вторинну БПД. Частково вирішення даного питання забезпечується за допомогою функціонування юридичних клінік (далі – ЮК), які орієнтуються на клієнтоорієнтований сервіс та мають на меті надання первинної та вторинної БПД. Водночас, дане питання не знайшло свого рішення на законодавчому рівні в контексті включення ЮК до переліку установ, котрі забезпечують надання БПД. Однак, у законодавчому акті, котрий регламентує функціонування ЮК в Україні одним із напрямків діяльності передбачено надання первинної та вторинної БПД майбутніми правниками під керівництвом викладачів кураторів. Таке явище у законодавчій вітчизняній площині вказало на доцільність

більш поглибленого розгляду даного питання та стало ключовим при визначенні напрямку дослідження.

Проблематика виокремлення процедур забезпечення та реалізації БПД у цілому є актуальною та такою, що потребує доктринального аналізу. Основу для здійснення цього дослідження сформовано з висновків, які стосуються детермінації правових процедур БПД та тих установ, які забезпечують її надання. Зазначена проблематика є предметом досліджень науковців, зокрема, таких як: Д.В. Гончар [1], В.М. Ісакова [2], М.В. Стаматіна [3], Ю.О. Данилевська, Л.В. Павлик, З.З. Петрович та У.О. Цмоць [4], С.С. Калинюк, Ю.М. Бисага та В.І. Ярема [5] та інші. Однак, в світлі останніх подій є очевидним, що питання БПД у сфері суспільних правовідносин залишаються актуальними в умовах воєнного стану в Україні, і вимагають подальшого теоретичного дослідження з метою ефективного втілення в практику проведення юридичної допомоги.

В свою чергу, не залишають своєї актуальності та сучасності проблематичні питання в сфері надання БПД вітчизняними ЮК Україні. Такий факт підтверджують чисельні наукові дослідження, обговорення даної проблеми на різних дискусійних платформах, включення як предмет вивчення в дисертаційних та монографічних дослідженнях. Вчені не лише торкаються проблематичних аспектів в процедурі надання

БПД, а, й надають різні варіанти рішень з метою адаптації в юридичну консультативну практику, котрі проводять ЮК. Серед науковців варто відзначити таких як: М. Аракелян [6], А.О. Галай [7], М.Т. Лоджук [8], Н.В. Міловська [9], Р. Мудрак [10], О. Шевчук та І. Юркевич [11] та інші. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, яких присвячено сфері надання БПД ЮК, надання юридичних консультацій студентами правниками під керівництвом викладачів кураторів потребують уточнення та узагальнення, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

На даний час в Україні відбуваються активні воєнні дії, котрі викликані нападом російської федерації на територіальну цілісність країни. Відомо, що під час бойових дій деякі населені пункти України були тимчасово окуповані росією. Очевидною є те, що сьогодні ситуація по всій Україні змінюється щогодини і потрібно бути готовим до найнебезпечніших умов праці. Доведено, що саме воєнні дії змінюють всі правила і норми, ставлять перед нами нові виклики, які проявляються через серію кризових явищ, котрі серйозно ускладнюють функціонування держави. Справедливо буде відзначено, що ситуація, в якій опинилася наша країна, є беспрецедентною в сучасному світі, а ворог вдався до абсолютно нелюдських засобів. Значна частина населення України відчула на собі вплив негативних чинників на власну життєздатність, а, як наслідок, суттєво зросла необхідність в отриманні юридичних консультацій у розрізі БПД.

Цілком зрозумілим є той факт, що у суспільстві, яке вимушене виживати в умовах активної воєнної фази, виникає безліч питань щодо зниклих чи вбитих рідних, втрачених документів,

зруйнованої чи пошкодженої власності, виїзду за кордон та багатьох інших. У даному випадку саме БПД сприяє можливості отримання певного алгоритму дій в умовах сьогодення. Як зазначає О.Баранов [12] «...з 24 лютого 2022 року по 1 липня 2023 року зареєстровано понад 742,6 тис. звернень клієнтів для надання БПД, з них у понад 679,9 тис. випадків було надано первинну правову допомогу (консультації, правову інформацію, складення заяв та скарг), у понад 62,6 тис. – вторинну (представництво у судах, складення документів процесуального характеру, захист). У цьому сенсі показовим стало також повідомлення про те, що «...з 24 лютого 2022 року цим правом скористалися понад 11,1 тис. людей, які змушені були змінити місце проживання через війну, а кожен шостий клієнт системи БПД, отримував вторинну правову допомогу» [12].

Принагідно зауважимо, що процедура надання БПД в Україні має законодавче регламентування. Зокрема, правове регулювання права на отримання правової допомоги в національному законодавстві міститься у статті 59 Конституції України [13], котра гарантує професійну правничу допомогу, яка у передбачених законодавством випадках надається безоплатно. Пакет законодавчих актів, які регламентують порядок надання БПД в Україні представлено в таблиці 1.

На погляд В.О. Падалка [21, с. 34] БПД представляє собою «...допомогу, що надається у зв'язку з професійною діяльністю юристів, основним завданням якої є надання необхідної допомоги для запобігання порушенню прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права, усунення або пом'якшення негативних наслідків

Таблиця 1

Пакет законодавчих актів у системі регламентування БПД в Україні*

Нормативно – законодавчий документ у системі регламентування БПД	Коли та ким затверджено	Джерело
Про безоплатну правову допомогу	Закон України від 02.06.2011 р. №3460-VI	[14]
Положення про Координаційний центр з надання безоплатної правової допомоги	Постанова КМУ від 06.06.2012 р. № 1504.	[15]
Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо питань функціонування системи надання безоплатної правової допомоги	Постанова КМУ від 24 червня 2023 р. № 630.	[16]
Про затвердження Змін до Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги	Наказ Мініюсту України від 05.01.2023 № 20/39076.	[17]
Про затвердження Порядку і умов проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги	Постанова КМУ від 31.10.2018 № 1362-2011п.	[18]
Методика обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу	Постанова КМУ від 21.12.2016 № 1048.	[19]
Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу	Постанова КМУ від 01.01.2017 № 465-2014-п	[20]

таких порушень». Важко не погодитись з думкою А.П. Чернеги [22, с. 307] який вважає, що система безоплатної правової допомоги лише підкреслює сутність і цінність права, а його основні функції, такі як захист, компенсація та відновлення, реалізує через широкий спектр механізмів правового обслуговування.

Зокрема, аналізуючи Закон України «Про безоплатну правову допомогу» [14], слід підкреслити, що Конституція України [13] проголошує права і свободи людини і громадянина пріоритетними та відзначає їх як найвищу цінність. Законодавець чітко підкреслив те, що Україна зобов'язана надавати БПД своїм громадянам, оскільки в країні багато малозабезпечених громадян з низькою платоспроможністю та зростає соціальне розшарування населення. Крім того, Законом України «Про безоплатну правову допомогу» [14] передбачено два види правової допомоги, а саме первинна та вторинна. При цьому, законодавець конкретизує «...основним завданням безоплатної вторинної правової допомоги є створення рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя». З цією метою в межах вторинної правової допомоги можуть надаватися такі правові послуги як захист, здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами та складення документів процесуального характеру».

Беззаперечним є той факт, що часткове вирішення проблеми надання БПД в Україні лежить в площині діяльності юридичних клінік. Для розуміння сутності і визначення статусу юридичної клініки їх функції варто порівняти з завданнями центрів безоплатної правової допомоги. Відповідно до частини 2 статті 7 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» [14] правова допомога передбачає надання правової інформації, консультацій з правових питань і роз'яснень, складення заяв, скарг та інших документів правового характеру [6]. Отже, перелічені функції подібні до завдань юридичних клінік, які викладено в наказі МОН України від 03.08.2006 № 592 «Про затвердження «Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» [23] та Стандартах діяльності юридичних клінік України, що схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року [24].

З цього приводу К.П. Дацко та Є.О. Стець [25, с. 27] звертають увагу на той факт, що «... ЮК може претендувати на роль важливого соціального інституту так, як завдання ЮК можна визначити як зовнішньоорієнтовані та внутріш-

ньоорієнтовані». До першої групи науковці пропонують віднести завдання, які зорієнтовані на суспільство загалом: це надання БПД соціально незахищеним верствам населення, проведення правопросвітницьких заходів тощо, а до другої обрати навчальний компонент, роль ЮК у формуванні студента як висококваліфікованого фахівця.

Ми вважаємо, можна повністю погодитися з думкою науковців про те, що місія ЮК поєднує в собі надання БПД незахищеним верствам населення та отримання практичного досвіду студентами правниками. Як показує досвід роботи вітчизняних ЮК ключовою метою їх функціонування виступає виховання нового покоління студентів-правників, усвідомлення ними важливої ролі правозахисників у суспільстві, розуміння суспільних потреб і готовності надавати БПД та забезпечувати доступ до справедливого правосуддя вразливим верствам населення. Разом з тим, К.С. Рогозіннікова [26] вважає, що «... проблема надання БПД в Україні не може бути вирішена лише одними ЮК, як і одноосібно іншими суб'єктами надання первинної та вторинної правової допомоги (органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, спеціалізованими установами, центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги, адвокатами тощо). На погляд вченою «...чим більше суб'єктів таких як ЮК надаватимуть БПД в Україні, тим доступнішою вона буде для малозабезпечених верств населення нашої держави».

З огляду на вищезазначене викликає інтерес факт, що саме ЮК в Україні одними з перших вимушені були переформатувати свою роботу в умовах воєнного стану. Всі їх зусилля спрямовані сьогодні на охоплення якомога більшої кількості людей, які потребують правової допомоги. Зараз ЮК повинні, в повному розумінні цього поняття, лікувати наших громадян, які опинилися у скрутних умовах, зазнали значних матеріальних та моральних збитків, втратили рідних та близьких людей. Нагадаємо, що з метою розвитку ЮК був виданий Указ Президента України «Про Національну програму правової освіти населення» [27]. Цей підзаконний акт сприяв поглибленню та систематизації правового регулювання діяльності ЮК та розкрив термін «правова освіта», який законодавець визначив як «...комплекс заходів виховного, навчального та інформаційного характеру, спрямованих на створення належних умов для набуття громадянами обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, необхідних для реалізації громадянами своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків».

Зокрема, у 2020 році на форумі Асоціації юридичних клінік України [28], після дискусій,

обговорень, висловлення позицій, дійшли беззаперечного висновку, що юридичний клінічний рух в Україні динамічно розвивається, отримав визнання і на національному, і на міжнародному рівні, відповідає всім сучасним трендам і вже створюємо свої. Одночасно було звернуто увагу на необхідність удосконалення процедури надання БПД саме ЮК.

Разом з тим, на погляд А.Б. Гутнікова [29] відіграють помітну роль в наданні БПД, проте мають місце випадки формального їх існування так, як відсутнє необхідне фінансування. На сьогодні воно здійснюється виключно за рахунок коштів навчальних закладів. Науковець пропонує визначити статус ЮК в Україні та закріпити обов'язкове фінансування з боку держави. Така необхідність пояснюється тим, що діяльність окремих ЮК виглядає нестабільною через відсутність гарантованих джерел фінансування і в разі втрати спонсорської підтримки існує загроза припинення їх діяльності.

Враховуючи предмет дослідження наукової розробки доречним є окреслити змісту процедури БПД, котра має консультативний зміст з позиції функціонування ЮК. На даний час, вітчизняні ЮК мають на меті формування дієвого клієнтоорієнтованого сервісу. Втілення зазначеної ідеї можливо за умови надання студентами правниками якісних консультацій під керівництвом викладачів кураторів. Варто звернути увагу на той факт, що БПД має вид первинної та вторинної, котрі з позиції видів правових послуг представлено в таблиці 2.

Законодавець визначив види правових послуг БПД, проте обминув розробку механізму їх представлення ЮК в Україні. Крім того, до переліку установ, які отримали законодавче право надавати такі послуги до даного часу ЮК не включено. Така ситуація вказує на необхідність перегляду

та оновлення змістовності Закону України «Про безоплатну правову допомогу» [14]: в частині установ, які отримали дане право.

Крім того, постає питання визначення ключових напрямків покращення дієвості ЮК в системі БПД. До їх складу варто включити:

по-перше, розробки системи етапів проведення консультаційної роботи студентами правниками з урахуванням вимог висунутих Стандартами діяльності юридичних клінік України [24]. До її складу пропонується включити: підготовчий, консультаційний та заключний етап. При цьому, підготовчий етап має включити визначення переліку замовлень від клієнтів ЮК, їх сортування за змістом та реєстрацію в журналі замовлень на отримання БПД. В основу консультаційного етапу покласти наступні види робіт студента правника: зустріч з клієнтом ЮК; обговорення правової проблеми з клієнтом ЮК; надання розгорнутої інформації клієнту ЮК про законодавчий акт, котрий забезпечує можливість вирішення правової проблеми, що виникла; окреслення клієнту ЮК алгоритму дій з метою вирішення правової проблеми. Заключний етап має ґрунтуватися на відображенні результативності роботи студента правника з замовником правової послуги, тобто з клієнтом ЮК шляхом документування.

по-друге, посилення контролю за своєчасним виконанням замовлень клієнтів ЮК щодо отримання правових послуг з обов'язковим проведенням аналізу результативності їх надання.

Ми вважаємо такий підхід надасть можливість більш предметно та систематизовано організувати процедуру надання БПД, покращити їх якісний рівень за рахунок здійснення періодичного аналізу результативності їх надання та усунення недоліків, які було встановлено.

Таблиця 2

Види правових послуг в системі надання первинної та вторинної БПД*

Види БПД	Напрямки правових послуг в системі надання безоплатної первинної та вторинної допомоги
Первина БПД передбачає інформування громадян про права і свободи, порядок їх реалізації, а також механізми відновлення порушених прав.	<ul style="list-style-type: none"> - надання правової інформації; - надання консультацій і роз'яснень з правових питань; - складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру); - надання консультацій, роз'яснень та підготовка проектів договорів користування земельними ділянками (оренда, суборенда, земельний сервіс тут тощо) для сільського населення – власників земельних ділянок; - надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.
Вторинна БПД передбачає створення рівних можливостей осіб до правосуддя.	<ul style="list-style-type: none"> - захист; - здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; - складення документів процесуального характеру.

Примітка: *складено та узагальнено авторами на основі джерела [14].

Виходячи з означеного, приходимо до висновку, що процедури надання БПД в Україні відбуваються без включення законодавцем до переліку установ наділених таким правом ЮК. Проведені дослідження вказали, на суттєві зміни у змістовності правових послуг в системі надання БПД, котрі викликані активними воєнними діями в Україні. Функціонування ЮК в Україні займає доволі помітну роль в системі надання БПД проте на законодавчому рівні процедура фінансування їх діяльності не окреслена. З метою покращення процедури надання БПД в Україні ЮК пропонується впровадження системного підходу при здійсненні процедури надання правових консультаційних послуг клієнтам ЮК. В основу системного підходу доцільно включити: підготовчий, консультаційний та заключний етап. Такий підхід сприятиме удосконаленню процедури надання БПД студентами правниками під керівництвом викладачів кураторів та надасть можливість проводити оцінювання результативності проведеної правової консультативної роботи.

Перспективними напрямками подальших розвідок можуть бути дослідження проблемних питань, які стосуються забезпечення документообігу процедури надання БПД студентами правниками ЮК.

Література

1. Гончар Д. В. Механізм гарантування права на отримання кваліфікованої юридичної допомоги: національні тенденції та зарубіжний досвід: монографія. Кам'янець – Подільський, 2019. 199 с.
2. Ісакова В.М. Право на правову допомогу: поняття, особливості, гарантії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х., 2013. 19 с.
3. Стаматіна М.В. Організація діяльності щодо реалізації права громадян на безоплатну правову допомогу: дис. ... канд. юрид. наук. Харківський національний університет внутрішніх справ. Х., 2012. 187 с.
4. Право особи на безоплатну правову допомогу: колективна монографія / [Ю.О. Данилевська, Л.В. Павлик, З.З. Петрович, У.О. Цмоць]. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 136 с.
5. Конституційно-правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: монографія / [С.С. Калинюк, Ю.М. Бисага, В.І. Ярема С.С. Калинюк, Ю.М. Бисага, В.І. Ярема]. Херсон Видавничий дім «Гельветика», 2018. 180 с.
6. Аракелян М. Юридична клініка – ефективна модель надання безкоштовної правової допомоги в Україні. *Юридичний вісник*, 2021. № 6. С. 52–58.
7. Галай А. О. Недержавні організації юридичного спрямування як учасники публічного управління: монографія. К.: КНТ, 2015. 408 с.
8. Лоджук М.Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 328 с.
9. Міловська Н. В. Юридичні клініки у системі практичної підготовки фахівців у галузі права. *Нове українське право*, 2021. Вип. 4. С. 144–150.
10. Мудрак Р. Правовий статус юридичних клінік в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 4 (28). С. 11–17.
11. Шевчук О., Юркевич І. Юридичні клініки в механізмі дуальної освіти: аналіз результатів педагогічного експерименту. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. 2 (26). С. 69–76.
12. Баранов О. Система безоплатної правової допомоги – 500 днів повномасштабної війни. Пресцентр БПД. 12.07.2023. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/oleksandr-baranov-systema-bezoplatnoyi-pravovoyi-dopomogy-500-dniv-povnomasshtabnoyi-vijny/>.
13. Конституція України. Відомості ВРУ. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://bit.ly/2GeSeRP> (дата звернення: 20.07.2023).
14. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. №3460-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
15. Положення про Координаційний центр з надання безоплатної правової допомоги: Постанова КМУ від 06.06.2012 р. № 1504. URL: http://legalaid.gov.ua/images/legislation/2012_06_06_Resolution_KMU_504.pdf
16. Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо питань функціонування системи надання безоплатної правової допомоги: Постанова КМУ від 24 червня 2023 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2023-%D0%BF#-Text>.
17. Про затвердження Змін до Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Наказ Мініюсту України від 05.01.2023 № 20/39076. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0020-23>.
18. Про затвердження Порядку і умов проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги: Постанова КМУ від 31.10.2018 № 1362-2011п. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1362-2011-%D0%BF> (дата звернення 19.02.2023).
19. Методика обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Постанова КМУ від 21.12.2016 № 1048. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1048-2016-п/paran28#n28> (дата звернення 19.02.2023).
20. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Постанова КМУ від 01.01.2017 № 465-2014-п URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-п> (дата звернення 19.02.2023).
21. Падалка В. О. Інститут безоплатної правової допомоги в Україні. Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина: матеріали ІХ Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих учених і студентів (м. Чернігів, 18 травня 2023 р.). Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 180 с. С. 34–36.
22. Чернега А. П. Інститут безоплатної правової допомоги в сучасних умовах реформування правової системи України. Асоціація з європейським союзом: зарубіжний досвід для України, м. Київ, 9 черв. 2016 р. С. 306–310.
23. Про затвердження «Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України»: Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text>
24. Стандарти діяльності юридичних клінік України: Схвалено Всеукраїнським З'їздом Асоціації юри-

дичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf>

25. Дацко К.П., Стець Є.О. Захист прав споживачів фінансових послуг в юридичній клініці. Правова позиція. 2021. № 4. С. 26–32.

26. Рогозіннікова К.С. Особливості взаємодії юридичних клінік з системою надання безоплатної правової допомоги. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/282165/276334>

27. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18 жовтня 2001 р. № 992/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992/2001#Text>

28. Осінній Форум АЮКУ – 2020: обговорення потенціалу юридичних клінік. URL: <https://legalclinics.in.ua/osinnij-forum-ayuku-2020-govorennyaprotentsialu-yurydychnyh-klinik/>

29. Гутніков А.Б. Всесвітній досвід функціонування юридичних клінік. Розвиток юридичних клінік в сучасному світі. URL: <http://nko.economy.gov.ru/data/files>

Анотація

Кадала В. В., Гузенко О. П., Бондаренко О. О. Безоплатна правова допомога як клієнтоорієнтований сервіс юридичних клінік в Україні. – Стаття.

Статтю присвячено питанням законодавчого регламентування процедури надання БПД з урахуванням участі в даному процесі вітчизняних юридичних клінік. Звернуто увагу на існування ряду проблематичних аспектів, які виникли через неузгодженість в законодавчому в питаннях БПД, саме з позиції участі ЮК в даній процедурі. Метою дослідження стало формування концептуально значущого уявлення про особливості законодавчого регламентування надання БПД, окреслення рольового сегменту участі в даному процесі вітчизняних ЮК, які орієнтуються на клієнтоорієнтований сервіс та можуть стати основою для удосконалення діючого законодавства, а також правозастосовної діяльності у зазначеній сфері.

На даний час питання БПД є надзвичайно актуальним. Особливо це стосується тих хто не має доступу до послуг адвоката. Беззаперечним є той факт, що система БПД від початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну ні на день не припиняла роботу та безперервно надавала правові послуги органами управління, органами місцевого самоврядування та центрами, що надають вторинну БПД. Частково вирішення даного питання забезпечується за допомогою функціонування юридичних клінік (далі – ЮК), які орієнтуються на клієнтоорієнтований сервіс та мають на меті надання первинної та вторинної БПД. Водночас, дане питання не знайшло свого рішення на законодавчому рівні в контексті включення ЮК до переліку установ, котрі забезпечують надання БПД. Однак, визначено пакет нормативно законодавчих актів, які регламентують надання безоплатної правової допомоги, звернуто увагу на рольовий аспект вітчизняних юридичних клінік у даному процесі. Досліджено види юридичних послуг, які надаються студентами правниками під керівництвом викладачів кураторів в межах первинної та вторинної безоплатної допомоги, котру забезпечують юридичні клініки. Охарактеризовано проблематичні

сегменти діяльності юридичних клінік в Україні, запропоновано напрямки удосконалення їх роботи, в контексті проведення процедури консультування клієнтів юридичних клінік, з метою забезпечення підвищення якісного рівня роботи студентів правників, які беруть участь в наданні безоплатної правової допомоги та мають можливість впливати на збільшення клієнтоорієнтованого сервісу сучасних юридичних клінік.

Ключові слова: безоплатна правова допомога, юридична клініка, студент правник, викладач куратор, клієнт юридичної клініки, правова допомога, клієнтоорієнтований сервіс, юридична консультація, Координаційний центр, бюро правової допомоги.

Summary

Kadala V. V., Guzenko O. P., Bondarenko O. O. Free legal assistance as a client-oriented service of legal clinics in Ukraine. – Article.

The article is devoted to the issues of legislative regulation of the procedure for providing BPD, taking into account the participation in this process of domestic legal clinics. Attention was drawn to the existence of a number of problematic aspects that arose due to inconsistencies in the legislative framework on the issues of BPD, precisely from the position of the participation of the Judiciary in this procedure. The purpose of the study was to form a conceptually significant idea about the peculiarities of the legislative regulation of the provision of BPD, to outline the role segment of participation in this process of domestic JCs, which are focused on client-oriented service and can become the basis for improving the current legislation, as well as law enforcement activities in the specified area.

Currently, the issue of BPD is extremely relevant. This especially applies to those who do not have access to the services of a lawyer. It is undeniable that the BPD system has not stopped working for a single day since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine and has continuously provided legal services by management bodies, local self-government bodies and centers providing secondary BPD. Part of the solution to this issue is provided by the operation of legal clinics (hereinafter referred to as legal clinics), which focus on client-oriented service and aim to provide primary and secondary BPD. At the same time, this issue has not found its solution at the legislative level in the context of the inclusion of the CU in the list of institutions that provide BPD. However, a package of normative legislative acts regulating the provision of free legal aid has been defined, and attention has been drawn to the role aspect of domestic legal clinics in this process. The types of legal services provided by law students under the guidance of tutor teachers within the scope of primary and secondary free assistance provided by legal clinics have been studied. The problematic segments of the activity of legal clinics in Ukraine are characterized, directions for improving their work are proposed, in the context of the procedure for consulting clients of legal clinics, with the aim of ensuring an increase in the quality of the work of law students who participate in the provision of free legal aid and have the opportunity to influence the increase of client-oriented service modern legal clinics.

Key words: free legal aid, legal clinic, law student, curator teacher, legal clinic client, legal aid, client-oriented service, legal consultation, Coordination Center, legal aid office.